

MUHASEBE MESLEK MENSUPLARININ KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR VE BAĞLI BULUNDUKLARI MESLEK ODASINDAN BEKLENTİLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Prof. Dr. Ali DERAN*

Öğr. Gör. Beyhan BELLER**

Makale Gönderim Tarihi : 30.12.2015 / Kabul Tarihi : 29.06.2016

ÖZ

Muhasebe meslek mensupları mesleki faaliyetlerini yerine getirirken hem mesleki alanda, hem de mükellefler ile bazı sorunlar yaşayabilmektedir. Bu sorunları en az seviyeye indirebilmek amacıyla muhasebe meslek mensuplarının bağlı buldukları odalardan birtakım beklentileri bulunmaktadır. Bu çalışma, Niğde Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odasına bağlı olarak mesleki faaliyetlerini yerine getiren muhasebe meslek mensuplarının mesleki faaliyetlerini yerine getirirken karşılaştıkları mesleki sorunları, mükellefler ile karşılaştıkları sorunları tespit etmeyi ve muhasebe meslek mensuplarının bağlı buldukları meslek odasından beklentilerini belirleyerek çözüm önerileri getirmeyi amaçlamaktadır. Hazırlanan anket formu, Niğde Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odasına bağlı olarak mesleki faaliyetlerini yerine getiren 45 adet muhasebe meslek mensubuna uygulanmış ve elde edilen veriler analiz edilmiştir.

Anahtar Kavramlar: Muhasebe Mesleği, Muhasebe Meslek Mensupları, Muhasebe Meslek Mensuplarının Sorunları

ABSTRACT

THE PROBLEMS ENCOUNTERED BY THE ACCOUNTING PROFESSIONALS: A RESEARCH ON THEIR EXPECTATIONS FROM THE RELATED CHAMBER

Accounting professionals may experience some problems both in their professional activities and with customers while performing their activities. They have some expectations from the chambers of which they are the members in order to minimize the level of issues. This study aims to identify the professional troubles of the accounting professionals who become the members of Niğde Chamber of Certified Public Accountants and their problems with the customers on performing their professional activities and propose the solutions with the help of defining the expectations from the related chamber.

The survey questionnaire is applied to 45-accounting professionals who are the members of Niğde Chamber of Certified Public Accountants and analyzed with the instrument of the data which is gathered from them.

Keywords: Accounting Profession, Accounting Professionals, Accounting Professionals' Troubles

* Niğde Üniversitesi İİBF İşletme Bölümü, alideran@gmail.com

** Giresun Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, Pazarlama ve Reklamcılık Bölümü, b.beyhanbeller@gmail.com

1. GİRİŞ

İşletmelerin yaptıkları faaliyetler sonucunda ödeyeceği vergilerin hesaplanması görevini yerine getiren meslek dalı” olarak algılanan muhasebe mesleğinin mevzuata dayalı olması gerekmektedir. Bu doğrultuda, Türkiye’de muhasebe mesleğine ait meslek yasası, 3568 Sayılı “Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu” başlığıyla 13 Haziran 1989 tarihinde 20194 No’lu Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir¹. 26 Temmuz 2008 tarihinde bu Kanunda düzenleme yapılmıştır. Düzenlemenin yapıldığı 5768 sayılı Kanun ile, “Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu” olarak bilinen meslek yasası “Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu” olarak değiştirilmiş ve 26948 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir².

Ulusal ve uluslararası boyutta ekonominin temelinde yer alan işletmelerin faaliyetlerinin doğru bir şekilde kaydedilmesi ve gerçeğe uygun, güvenilir bilgilerin elde edilebilmesi için nitelikli muhasebe meslek mensuplarına ihtiyaç vardır. Hem devlet hem de işletmeler açısından önem taşıyan muhasebe meslek mensuplarından beklenen; işletmede gerçekleştirilen ekonomik faaliyetler sonucunda elde edilen verilerin anlaşılır bir şekilde raporlar halinde ilgili bilgi kullanıcılarına sunulmasıdır. Sunumu gerçekleştirilecek bilgilerin de muhasebenin temel kavramlarından biri olan tarafsızlık ve belgelendirme kavramı gereğince düzenlenen belgelerden elde edilmesi gerekmektedir. Muhasebe meslek mensupları, doğru ve güvenilir belgelerin kullanılması sonucunda elde edilen nitelikli verilerle finansal bilgi

kullanıcılarına karşı sorumluluklarını da yerine getirmektedir. Finansal bilgi kullanıcılarına karşı sorumluluklarını yerine getirmeye çalışan muhasebe meslek mensupları bu sorumlulukları yerine getirirken bir takım sorunlarla karşılaşabilmektedir.

Bu çalışma, muhasebe meslek mensuplarının mesleki faaliyetlerini yerine getirirken karşılaştıkları mesleki sorunlar, mükellefler ile ilgili sorunlar ve bağlı buldukları meslek odasından beklentilerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Çalışmanın ilk bölümünde, daha önce muhasebe meslek mensuplarının sorunlarını tespit etmeye yönelik yapılmış olan çalışmalara yer verilmiştir. İkinci bölümde ise, Niğde Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odasına bağlı olarak mesleki faaliyetlerini yerine getiren muhasebe meslek mensuplarının mesleki sorunlarının, mükellefler ile ilgili sorunlarının ve bağlı buldukları meslek odasından beklentilerinin demografik özelliklere göre anlamlılık düzeylerini belirlemeye yönelik uygulama kısmı yer almıştır.

2. MUHASEBE MESLEK MENSUPLARININ SORUNLARI İLE İLGİLİ TÜRKİYE’DE YAPILAN ÇALIŞMALAR

Çalışmanın bu kısmında, Türkiye’de bulunan muhasebe meslek mensuplarının sorunlarını belirlemeye yönelik olarak yapılan çalışmalar incelenerek literatür taraması yapılmıştır. Bu kapsamda, seçilen çalışmalar aşağıda yer almaktadır.

Doğan ve Özulucan tarafından yapılan çalışma, Türkiye’nin farklı bölgelerinde faaliyette bulunan meslek mensupları tarafından uygulama boyutunda karşılaşılan sorunların belirtilmesi ve bu sorunlara çözüm önerilerinin üretilebilmesi amacıyla ya-

1 Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu, Kanun No: 3568, 13 Haziran 1989 tarih ve 20194 sayılı Resmi Gazete.

2 Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu, Kanun No: 5768, 26 Temmuz 2008 tarih ve 26948 sayılı Resmi Gazete.

pılmıştır. Elde edilen verilere göre; meslek mensuplarının mesleklerini icra ederken mevzuatın sık sık değişmesi, ücret ile ilgili ve kalifiye personel temini ile ilgili sorun yaşadıkları tespit edilmiştir. Mükelleflerin zamanında ve yeterli bilgi vermemesi, mükellefler tarafından muhasebe mesleğine yeteri kadar önem verilmemesi ve muhasebecilik mesleğine mensup kişilere güvenmemeleri meslek mensuplarının mükellefleri ile karşılaştıkları sorunlar olarak tespit edilmiştir. Tespit edilen bu sorunlara bağlı olarak meslek mensuplarının meslek odalarından beklentileri ise aşağıdaki gibi sıralanabilmektedir:

- i. Hukuki düzenlemelerde meydana gelen değişikliklerden meslek mensuplarının haberdar edilmesi,
- ii. Mükelleflerden tahsil edilen ücretlerin meslek mensupları tarafından standart bir şekilde uygulanması, denetlenmesi ve ücretlerin tahsilinde yaptırım gücü yüksek olan düzenlemelerin getirilmesi,
- iii. Meslek odaları tarafından meslek mensuplarının ihtiyaçlarına göre danışmanlık hizmetinin sunulmasıdır³.

Uzay ve Güngör tarafından yapılan çalışma, Kayseri ve Nevşehir illerinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının sorunlarını ve muhasebe meslek mensuplarının mükelleflerden, Maliye Bakanlığı'ndan ve meslek örgütlerinden beklentilerini tespit etmek amacıyla yapılmıştır. Kayseri ve Nevşehir illerinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarına uygulanan anket yönteminin analizi ile aşağıda sıralanan bulgular elde edilmiştir:

- i. Son yıllarda yaşanan ekonomik krizlerde muhasebeciler en çok mükelleflerin muhasebe ücretlerini ödememe sorunu ile karşılaşmıştır.

- ii. Muhasebecilerin mükelleflere verdikleri hizmetler konusunda sürekli kendilerini geliştirmeleri gerekmektedir.
- iii. Muhasebe meslek mensupları arasında yaşanan haksız rekabet, muhasebe meslek mensuplarının hukuki olarak korunmaması, yoğun iş yükü nedeniyle özel hayata yeterli zamanın ayrılmaması, verilen emek karşılığında alınan ücretin yeterli olmaması, sık sık değişen mevzuatın muhasebe meslek mensupları tarafından takip edilememesi gibi sorunlar muhasebe meslek mensuplarının mesleki sorunları arasında yer almaktadır.
- iv. Ülkemizde meydana gelen ekonomik krizler sebebiyle iş hacminin daralması, toplum tarafından muhasebe meslek mensuplarının mükelleflerin vergi kaçırmasına yardım eden kişi olarak algılanması, muhasebe meslek mensupları stajyerlerinin primlerinin yüksek olması, yapılan denetimlerin yoğunluğu gibi sorunlar muhasebe meslek mensuplarının karşılaştığı diğer sorunlar arasında yer almaktadır.

Bir önceki paragrafta yapılan analiz sonucunda tespit edilen sorunlara karşılık muhasebe meslek mensuplarının mükelleflerden, Maliye Bakanlığı'ndan, mesleki oda yönetimlerinden ve Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği'nden (TÜRMOB) birtakım beklentileri bulunmaktadır. Bu beklentileri aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür:

- i. Muhasebe meslek mensuplarının mükelleflerden beklentileri; yanılıcı belge kullanılmaması, belgelerin düzenli bir şekilde hazırlanarak zamanında teslim edilmesi, muhasebe meslek mensuplarına değer verilmesi, muhasebe meslek mensupları tarafından verilen hizmetlere ait ücretlerin düzenli bir şe-

3 Doğan, Z. ve Özulucan, A. 2004. Serbest Muhasebeci, Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ve Yeminli Mali Müşavirin Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri, TÜRMOB Yayınları – 242.

kilde ödenmesi, mükelleflere ait olan vergi ödemelerinin mükellefler tarafından ödenmesi olarak ifade edilmiştir.

- ii. Muhasebe meslek mensuplarının Maliye Bakanlığı'ndan beklentileri; bürokratik işlemlerin azaltılması, kayıt dışı ekonominin önlenerek azaltılması, vergi sisteminin basitleştirilerek sistematik hale getirilmesi, muhasebe ve denetim standartlarının uygulamaya geçirilmesi, vergi denetim işlemlerinin gerçekleştirilmesinde muhasebe meslek mensuplarından yararlanılması olarak sıralanmıştır.
- iii. Muhasebe meslek mensuplarının mesleki oda yönetimlerinden ve TÜRMOB'dan beklentileri; muhasebe meslek mensuplarının eğitim ihtiyaçlarını en aza indirebilmek amacıyla sürekli eğitim programlarının planlanması, muhasebe meslek mensupları arasında iletişim seviyesinin gelişmesini sağlayacak toplantı, gezi gibi etkinliklerin düzenlenmesi mesleki oda yönetimleri tarafından gerçekleştirilmesi gereken beklentilerdir. Muhasebe meslek mensuplarının korunması, meslek mensuplarının etkin bir şekilde çalışabilmesi amacıyla muhasebe hukukunun oluşturulması, muhasebe meslek mensupları arasındaki haksız rekabetin önlenmesi ise muhasebe meslek mensuplarının TÜRMOB'dan beklentileri olarak tespit edilmiştir⁴.

Kalaycı ve Tekşen tarafından yapılan çalışma, Isparta il merkezinde muhasebecilik mesleğini bağımsız olarak yerine getiren muhasebe meslek mensuplarının meslekleri ile ilgili olarak genel bir değerlendirme yaparak, sorunları tespit etmek ve muhasebe meslek mensuplarından sorunlara öneriler olarak çözüm üretmek amacıyla yapı-

mıştır. Elde edilen verilere göre, muhasebecilerin karşılaştıkları sorunlar; mükellefler tarafından en iyi muhasebeci en az vergi ödeten muhasebeci olarak görülmesi, meslek mensupları tarafından kanunlarda meydana gelen değişikliklerin takip edilememesi, haksız rekabet, iş yükünün fazla olması, muhasebe mesleğinde alınan muhasebe ücretlerinin emeğin karşılığı olmaması, mükelleflerin çok fazla mali yükümlülüklerinin ve ödemelerinin olmasından dolayı muhasebe ücreti ödemelerinin yapılmaması olarak sıralanabilmektedir. Bu sorunlara karşılık muhasebe meslek mensuplarının mükelleflerden istekleri ise; muhasebe ücretlerini aylık olarak ödemelerini, muhasebe belgelerini zamanında eksiksiz olarak getirmelerini, vergi ödemelerini kendilerinin yapmalarını, finansal konularda muhasebecilerle sürekli bağlantılı olmalarını, sorumluluklarının farkında olmalarını, sahte belge düzenlememeleri ve kullanmamaları olarak sıralanabilmektedir. Muhasebe odalarından beklentiler; meslektaşlar arasında meydana gelen haksız rekabete çözüm bulunmalı, gezi ve sosyal aktiviteler artırılmalı, kanunlarla ilgili olarak yapılan değişiklikler en kısa sürede bildirilmeli, resmi kurumlarla yaşanan sorunların çözümüne yardımcı olunmalı, meslek içi eğitimler artırılmalıdır. Meslek mensuplarının TÜRMOB'dan beklentileri; vergi sisteminin düzenli hale getirilebilmesi için Maliye Bakanlığı ile iletişim kurulmalı, muhasebecilerin sorumluluklarının azaltılması için ilgili kurumlarla iştişare edilmeli, vergi mahkemelerinin daha hızlı karar vermesinin sağlanması olarak ifade edilmiştir⁵.

Güçlü tarafından yapılan çalışma, ülkemizdeki meslek grupları içerisinde yer alan muhasebe mesleğinin sorunlarını tespit ederek bu sorunların

4 Uzay, Ş. ve Güngör, Ş. 2004. "Muhasebecilerin Sorunları ve Beklentileri: Kayseri ve Nevşehir İlleri Uygulaması", Muhasebe ve Finansman Dergisi, (22): 94 - 104.
5 Kalaycı, Ş. ve Tekşen, Ö. 2006. "Muhasebecilik Mesleğinde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri: Isparta İl Merkezi Uygulaması", Muhasebe ve Finansman Dergisi, Temmuz 2006, (31): 90 – 101.

çözümüne katkı sağlamak amacıyla yapılmıştır. Elde edilen verilere göre muhasebe meslek mensuplarının sorunlarını; tahsilat sorunu, yasal düzenlemelerin eksikliği sebebiyle karşılaşılan sorunlar, Vergi Daireleri, SSK, Bağ-kur vb. kamu kurumları ile ilişkilerden kaynaklanan sorunlar, haksız rekabet, asgari tarife ile ilgili sorunlar, belgesiz ehil olmayan kaçak ve korsan olarak mesleği ifa edenler ile ilgili sorunlar, meslek mensuplarının kariyer sorunu ve kayıt dışı ekonominin meslek mensuplarına etkilerinden kaynaklanan sorunlar olarak sıralamak mümkündür. Meslek mensuplarının bu sorunlarına yönelik çözüm önerilerinden birisi idarenin muhasebe mesleğine vermiş olduğu sorumluluğun yetkiler doğrultusunda olması ve gereken yasal düzenlemelerin yapılmasıdır. Muhasebe meslek örgütü olan TÜRMOB'un mensuplarının hem yasal hem de mesleki gelişimlerini sağlayacak eğitimi sağlamaları gerekmektedir. Meslek mensuplarının ise, kendi oto kontrol sistemlerini oluşturarak asgari tarifeye uymaları ve haksız rekabeti önleyici davranışlarda bulunmaları gerekmektedir⁶.

Tetik, Kınay ve Çiğer tarafından yapılan çalışma, Antalya ilinde bulunan Serbest Muhasebeci ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler'in dikkate alınarak muhasebe meslek mensuplarının muhasebe mesleğinin geleceğine nasıl baktıkları, beklentileri ve karşılaştıkları sorunları tespit etmek amacıyla yapılmıştır. Elde edilen verilere göre, Antalya ilinde bulunan muhasebe meslek mensuplarının teknolojiyi, mükellefin ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kullandıkları fakat elektronik haberleşme, veri entegrasyonu ve mükelleflerin kendi bilgilerini uzaktan erişim olanağı sağlanması vb. konularda teknolojiden yeteri kadar yararlanmadıkları; muhasebe mesleğini uzun süredir

devam ettirenlerle yeni başlayanlar arasında mesleki gelişmelerin dikkate alınması ile hazırlanan eğitim programlarına katılma konusunda ise farklı görüşler tespit edilmiştir⁷.

Özulucan, Bengü ve Özdemir tarafından yapılan çalışma, 3568 sayılı Kanunda yapılan değişikliklerden sonra tüm Türkiye genelinde bulunan muhasebe meslek mensuplarının güncel sorunlarını belirlemek, uygulamada ortaya çıkabilen yetersizlikler ve muhasebe meslek mensuplarının meslek odalarından beklentilerini ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Elde edilen verilere göre; muhasebe mevzuatının sürekli değişmesi, nitelikli eleman yetersizliği, kullanılan muhasebe paket programları ile ilgili sorunlar, muhasebe meslek mensuplarının kariyer ilerlemesinin yavaş olması, yapılan mesleki sınavların zorluğu, muhasebe stajyerleri ile ilgili sorunlar, Tekdüzen Muhasebe Sistemi ile ilgili olan sorunlar, muhasebe standartlarının karmaşık olması, prim ve vergi ödemelerinin yapılması aşamasındaki sorunlar, elektronik beyanname uygulaması ile ilgili sorunlar, mükellefler tarafından muhasebe meslek mensuplarına olan güvensizlik, mükelleflerin muhasebeyi önemsiz olarak görmeleri, mükelleflerin ödeme yapmaları konusunda meydana gelen isteksizlik gibi sorunlar muhasebe meslek mensuplarının mesleki faaliyetlerini yerine getirirken karşılaştıkları mesleki sorunlar olarak tespit edilmiştir. Muhasebe meslek mensuplarının uygulamada karşılaştıkları yetersizlikler ile ilgili sorunlar; kurumlarla ilgili olarak yapılan işlemlerde yoğun bürokratik işlemlerin gerekliliği, kanuni düzenlemelerin mesleki ihtiyaçları karşılayamaması, mükelleflerin muhasebe konusundaki bilinç düzeylerinin yetersiz olması, mükelleflere verilen muhasebe hizmetinin karşılığında tahsil edilen

- 6 Güçlü, A. D. 2007. "Türkiye'de Muhasebe Mesleğinin Sorunları ve Çözüm Yolları", Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi SBE, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Projesi, Kahramanmaraş.
- 7 Tetik, N., Kınay, F. ve Çiğer, A. 2008. "Antalya İlindeki Muhasebe Meslek Mensuplarına Yönelik Durum Analizi ve Beklentilerini Saptamaya Dönük Bir Araştırma", Muhasebe ve Finansman Dergisi, Nisan 2008, (38): 70 – 79.

ücretin yetersiz olması, yapılan mesleki yayınların yetersiz olması, muhasebe meslek mensupları ile akademik çevre arasındaki mesleki iletişimin yeterli seviyede olmaması, staj sürelerinin yetersiz olması gibi sorunlar tespit edilmiştir. Muhasebe meslek mensuplarının meslek odasından beklentileri ile ilgili sorunlar ise, muhasebe mesleği ile ilgili ihtiyaç duyulan hususlarda yapılan danışmanlık hizmetlerinin yetersiz olması, mükellefler ile muhasebe meslek mensupları arasında meydana gelen sorunların çözüm aşamasında yaşanan yetersizlikler, kurumlar ile muhasebe meslek mensupları arasında yaşanan sorunların çözümünde yetersiz kalınması, mükelleflerden tahsil edilen ücretler konusunda yaşanan sorunlar, muhasebe meslek mensuplarının ihlalleri konusunda yaptırım gücünün yetersiz olması, meslek mensuplarının bilgi ve becerilerini arttırmalarına yönelik yapılan çalışmaların yetersiz olması, meslek mensuplarının görüşlerini ifade edebilecekleri yayınların yayınlanması konusundaki yetersizlikler, muhasebe meslek mensuplarının yenilikleri takip edebilecekleri elektronik ortamın yetersizliği gibi sorunlar tespit edilmiştir⁸.

Biyan tarafından yapılan çalışma, vergi mükellefleri ve devlet arasındaki ilişkinin kurulması ve sağlıklı bir şekilde sürdürülebilmesi açısından önemli rol oynayan muhasebe meslek mensuplarının mesleki sorunlarını tespit etmek amacıyla yapılmıştır. Elde edilen verilere göre, muhasebe meslek mensuplarının mesleki sorunları; kalifiye eleman sıkıntısı, tahsilat sorunu, asgari ücret tarifelerini uygulama sorunu, işyerleri hakkındaki bilgi eksikliği sorunu, mesleki saygınlık sorunu, meslekte haksız rekabet sorunu, muhasebe mes-

leğinin sürdürülebilirliği sorunu olarak sıralanabilmektedir⁹.

Gökgöz ve Zeytin tarafından yapılan çalışma, Bilecik ve Yalova illerinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının mesleklerini icra ederken karşılaştıkları sorunları tespit etmeyi ve bu meslek mensuplarının iş dünyasından, maliyeden ve meslek odalarından beklentilerini ortaya koyarak çözüm önerileri getirmek amacıyla yapılmıştır. Elde edilen veriler doğrultusunda, muhasebe meslek mensuplarının ilk sorunu olarak muhasebe mesleğinde iş yükünün çok fazla olması tespit edilmiştir. “Alınan ücretlerin emeğimizin karşılığı olmaması” yargısı ikinci sıradaki sorundur. Muhasebe meslek mensuplarının devlet dairelerinde bürokrasi gereği yapılan işlemlerin fazlalığı, mükelleflerin evraklarını zamanında teslim etmemeleri, mükelleflerden alınması gereken ücretlerin tahsil edilmesinde yaşanan zorluklar gibi birtakım sorunları bulunmaktadır. Bu sorunların meydana gelmesinden sonra ise muhasebe meslek mensuplarının iş dünyası, maliye ve bağlı buldukları muhasebe odalarından beklentileri bulunmaktadır. İş dünyasından beklentileri; mükelleflerin vergi ödemelerini kendilerinin yapmaları, muhasebe belgelerini zamanında ve eksiksiz olarak teslim etmeleri, sorumluluklarının farkında olmaları, mükellef ile karşılıklı olarak saygı ve güvene dayalı ilişki kurulması olarak tespit edilmiştir. Maliye’den beklentileri; bürokratik işlemlerin azaltılması, vergi mevzuatında yapılacak değişikliklerde muhasebecilerin de görüşünün alınması, vergi yasasının daha hızlı karar vermesinin sağlanması, muhasebe standartlarının uygulamaya geçirilmesi, kayıt dışı ekonominin

8 Özulucan, A., Bengü, H. ve Özdemir F. S. 2010. “Muhasebe Meslek Mensuplarının Güncel Sorunları, Uygulamada Karşılaştıkları Yetersizlikler ve Meslek Odalarından Beklentilerinin Unvanları ve Mesleki Deneyim Süreleri Yönüyle İncelenmesi: Türkiye Genelinde Bir Araştırma”, Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi, (31): 41 - 64.

9 Biyan, Ö. 2012. “Muhasebe Meslek Mensuplarına Yönelik Bir Çalışma: Meslek Mensuplarının Demografik Durumları, Mesleki Sorunları ve Değerlendirilmesi”, Sosyo Ekonomi Dergisi, 2012 -1: 105 – 134.

önlenmesi veya azaltılması şeklinde sıralanabilmektedir. Muhasebe odalarından beklentileri; meslek mensuplarının hukukunun korunması, meslek içi eğitim sayısının ve niteliklerinin artırılması, resmi kurumlarda karşılaşılan sorunların çözümüne yardımcı olunması, meslektaşlar arasında haksız rekabete çözüm bulunması, muhasebe mesleğinin toplum tarafından daha iyi tanınması için çalışmaların yapılması olarak tespit edilmiştir¹⁰.

3. MUHASEBE MESLEK MENSUPLARININ KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR ve BAĞLI BULUNDUKLARI MESLEK ODASINDAN BEKLENTİLERİ ÜZERİNE NİĞDE İL MERKEZİNDE BİR ARAŞTIRMA

Bu bölümde, Niğde Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odasına bağlı olarak mesleki faaliyetlerini yerine getiren muhasebe meslek mensuplarının mesleki faaliyetlerini yerine getirirken karşılaştıkları sorunlar, mükellefler ile sorunlar ve meslek odasından beklentileri ile demografik özellikler arasında farklılıklar olup olmadığı istatistikî yöntemler kullanılarak analiz edilmiştir.

3.1. Araştırmanın Amacı

Çalışmanın temel amacı, Niğde Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odasına bağlı olarak mesleki faaliyetlerini yerine getiren muhasebe meslek mensuplarının mesleklerini icra ederken karşılaştıkları sorunlar, mükellefler ile sorunlar ve bu sorunlardan dolayı bağlı oldukları meslek odasından beklentileri ile demografik özellikler arasında anlamlı farklılık olup olmadığını incelemektir.

3.2. Araştırmanın Metodolojisi

Bu kısımda, araştırmanın hipotezleri oluşturularak,

araştırmanın evren ve örnekleme, veri toplama yöntemleri, verilerin analizi ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

3.2.1. Araştırmanın Hipotezleri

Araştırmanın amacı doğrultusunda aşağıdaki hipotezler geliştirilmiştir:

H1: Muhasebe meslek mensuplarının mesleki faaliyetlerini yerine getirirken karşılaştıkları sorunları unvana göre anlamlı farklılık gösterir.

H2: Muhasebe meslek mensuplarının mesleki faaliyetlerini yerine getirirken mükellefleri ile karşılaştıkları sorunlar unvana göre anlamlı farklılık gösterir.

H3: Muhasebe meslek mensuplarının bağlı oldukları meslek odalarından beklentileri unvana göre anlamlı farklılık gösterir.

H4: Muhasebe meslek mensuplarının mesleki faaliyetlerini yerine getirirken karşılaştıkları sorunları eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık gösterir.

H5: Muhasebe meslek mensuplarının mesleki faaliyetlerini yerine getirirken mükellefleri ile karşılaştıkları sorunlar eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık gösterir.

H6: Muhasebe meslek mensuplarının bağlı oldukları meslek odalarından beklentileri eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık gösterir.

H7: Muhasebe meslek mensuplarının mesleki faaliyetlerini yerine getirirken karşılaştıkları sorunları mesleki deneyim süresine göre anlamlı farklılık gösterir.

H8: Muhasebe meslek mensuplarının mesleki faaliyetlerini yerine getirirken mükellefleri ile

10 Gökgez, A. ve Zeytin, M. 2012. "Muhasebe Meslek Mensuplarının Mesleki Faaliyetlerinde Karşılaştıkları Sorunlar ve Beklentileri: Bilecik ve Yalova İlleri Uygulaması ", Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 17(1): 477 – 493.

karşılaştıkları sorunlar mesleki deneyim süresine göre anlamlı farklılık gösterir.

H9: Muhasebe meslek mensuplarının bağlı oldukları meslek odalarından beklentileri mesleki deneyim süresine göre anlamlı farklılık gösterir.

3.2.2. Evren ve Örneklem

Araştırma, Niğde Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odasına bağlı olarak mesleki faaliyetlerini yerine getiren muhasebe meslek mensuplarını kapsamaktadır. Bu kapsamda, ana kütleyi tespit etmek için Niğde Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası ile görüşülmüş ve odaya kayıtlı olarak çalışan 77 muhasebe meslek mensubunun olduğu öğrenilmiş ve anket yöntemi kullanılarak araştırma sürecine devam edilmiştir. Muhasebe meslek mensuplarının 45 tanesi anket doldurmayı kabul etmiş, kalan meslek mensupları işlerinin yoğunluğundan dolayı anketi doldurmak için zamanlarının olmadığını belirtmişlerdir. Yüz yüze görüşme yapılarak anket formlarının doldurulması sağlanmıştır. Bu yöntemle, toplam 45 anket analize dahil edilmiştir.

Çalışmanın örneklemini, Niğde Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odasına bağlı olarak mesleki faaliyetlerini yerine getiren muhasebe meslek mensupları oluşturduğu için, araştırmanın sonuçları örneklemin nitelikleri ile sınırlıdır. Verilerin sadece Niğde Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odasına bağlı olarak mesleki faaliyetlerini yerine getiren muhasebe meslek mensuplarından toplanmış olması araştırmanın en önemli kısıtlarından birini oluşturmaktadır.

3.2.3. Veri Toplama Yöntemi

Çalışmada, analizin yapılması için kullanılan veriler, Niğde Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odasına bağlı olarak mesleki faaliyetlerini yerine

getiren muhasebe meslek mensuplarına anket yöntemi uygulanarak elde edilmiştir. Muhasebe meslek mensuplarının sorunları ve beklentilerine yönelik olarak Doğan ve Özulucan tarafından hazırlanan anket formundan yararlanılmıştır¹¹. Hazırlanan anket formunda; muhasebe meslek mensuplarının mesleklerini icra ederken karşılaştıkları sorunların anlamlılık ilişkisini tespit etmeye yönelik 11 madde, mükellefleri ile karşılaştıkları sorunların anlamlılık ilişkisini tespit etmeye yönelik 7 madde, muhasebe meslek mensuplarının bağlı oldukları meslek odasından beklentilerini tespit etmeye yönelik 6 madde ve ankete katılanların demografik özelliklerinin tespiti amacıyla sorulan 3 soru yer almaktadır.

3.2.4. Verilerin Analizi

Bu bölümde, anket yoluyla elde edilen, araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının demografik özellikleri, hazırlanan anket sorularının cevaplarından elde edilen verilerin istatistiksel analizleri sonucunda elde edilen bulgular ve bu bulgulara ait yorumlara yer verilmiştir. Demografik özellikler ve muhasebe meslek mensuplarının sorunları, beklentileri arasındaki farklılığı belirtebilmek için veriler istatistik paket programına aktarılmıştır. Analizlerde, güvenilirlik analizi, normallik dağılımını ölçmek için Shapiro Wilk-W testi, t testi, varyansların homojenliğini ölçmek için Levene testi, tek yönlü varyans analizi (One-Way ANOVA) yöntemi uygulanmıştır.

3.3. Araştırma Bulgularının Değerlendirilmesi

Çalışmanın bu bölümünde, araştırmaya katılan 45 muhasebe meslek mensubuna ait demografik durum ve muhasebe meslek mensuplarının sorunlarının anlamlılık ilişkisi, muhasebe meslek mensuplarının beklentilerinin gereklilik düzeylerine ait verilerin istatistiksel analizlerinden elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

11 Doğan, Z. ve Özulucan, A. 2004. Serbest Muhasebeci, Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ve Yeminli Mali Müşavirin Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri, TÜRMOB Yayınları – 242.

3.3.1. Demografik Özelliklerin Değerlendirilmesi

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının; ünvan, eğitim düzeyi, mesleki deneyim süresinin tespitine yönelik sorulara verilen cevapların dağılımı hakkındaki bilgiler aşağıdaki tablolarda özetlenmiştir.

Tablo 1: Muhasebe Meslek Mensuplarının Ünvana Göre Dağılımı

Ünvan	Frekans	Yüzde (%)
Serbest Muhasebeci	9	20
Serbest Muhasebeci Mali Müşavir	36	80

Tablo 1’de gösterildiği gibi, ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının % 20’si serbest muhasebeci, % 80’i serbest muhasebeci mali müşavir olarak mesleki faaliyetlerini yerine getirmektedir.

Tablo 2: Muhasebe Meslek Mensuplarının Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı

Eğitim Düzeyi	Frekans	Yüzde (%)
Lise	4	8,9
Ön Lisans	3	6,7
Lisans	36	80
Yüksek Lisans	2	4,4

Tablo 2’de gösterildiği gibi, ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının eğitim düzeylerine göre % 8,9’u lise, % 6,7’si ön lisans, % 80’i lisans, % 4,4’ü yüksek lisans eğitim kategorilerinden oluşmaktadır.

Tablo 3: Muhasebe Meslek Mensuplarının Mesleki Deneyim Sürelerine Göre Dağılımı

Mesleki Deneyim	Frekans	Yüzde (%)
0 – 5 Yıl Arası	8	17,8
6 – 10 Yıl Arası	11	24,4
11 – 15 Yıl Arası	13	28,9
16 Yılden Fazla	13	28,9

Tablo 3'te gösterildiği gibi, ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının mesleki deneyimlerine göre dağılımında muhasebe meslek mensuplarının % 17,8'i 0 – 5 yıl arası, % 24,4'ü 6 – 10 yıl arası, % 28,9'u 11 – 15 yıl arası, % 28,9'u 16 yıldan fazla bir iş tecrübesine sahip olduğu belirlenmiştir.

3.3.2. Güvenilirlik ve Değişkenlere Göre Analiz Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Bir önceki kısımda yapılan tanımlayıcı analizden sonra, çalışmanın bu kısmında muhasebe meslek mensuplarının sorunlarını ve bağlı oldukları meslek odasından beklenti düzeylerinin tespitine yönelik analiz yer almaktadır. Anket ile elde edilen veriler doğrultusunda öncelikle muhasebe meslek mensuplarının sorunlarına ve beklentilerine yönelik olarak hazırlanan soruların güvenilirlik

analizleri, iç tutarlılık katsayısı (Cronbach Alpha) hesaplanarak yapılmıştır. İç tutarlılık katsayısının hesaplanması ile alfa katsayısına ulaşılabilir. Alfa (α) katsayısı 0 – 1 arasında yer alan pozitif bir değere sahip olmalıdır¹². Alfa katsayısına ait olarak bulunacak değerlerin ($0,61 < \alpha < 0,80$) arasında olması çalışmada yer alan soruların orta düzeyde güvenilirliğinin olduğunu; ($0,81 < \alpha < 1,00$) arasında olması ise çalışmada var olan soruların yüksek bir güvenilirliğe sahip olduğunu göstermektedir¹³.

Niğde Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odasına bağlı olarak mesleki faaliyetlerini yerine getiren muhasebe meslek mensuplarına yapılan anket sonucunda soruların güvenilirliğini belirlemek için öncelikle iç tutarlılık katsayıları hesaplanmıştır. Bu katsayılar ait sonuçları aşağıdaki Tablo 4'teki gibi göstermek mümkündür:

Tablo 4: Güvenirlik Analizi Sonucu

	İç Tutarlılık Katsayıları	Madde Sayısı
Mesleki Sorunlar	0,68	11
Mükellefler ile Sorunlar	0,68	7
Meslek Odasından Beklentiler	0,66	6
GÜVENİRLİK	0,82	24

12 Nakip, M. 2013. Pazarlamada Araştırma Teknikleri ve SPSS Uygulamaları, 3.Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, s. 204.

13 İslamoğlu, A. H. ve Alnıaçık, Ü. 2013. Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri, İstanbul: Beta Basım, s. 148.

Tablo 4'te görüldüğü gibi, ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının mesleki faaliyetlerini yerine getirirken karşılaştıkları mesleki sorunlar alt boyutu 0,68; mükellefleri ile yaşadıkları sorunlar alt boyutu 0,68; bağlı buldukları meslek odasından beklentilere ait alt boyut 0,66 olarak bulunmuştur. Anket çalışması sonucunda elde edilen değerler alt boyutlar bazında incelendiğinde değerlerin ($0,60 < \alpha < 0,81$) arasında olması soruların orta düzeyde güvenilir olduğunu göstermektedir. Soruların toplam güvenilirliğinin 0,82 olarak tespit edilmesi bütün olarak soruların yüksek güvenilirliğe sahip olduğunu göstermektedir.

Bir önceki paragrafta güvenilirlikleri hesaplanan veriler kullanılarak, parametrik testlerin uygula-

nabilmesi için gerekli olan koşullardan birisi de örneklemin normal dağılıma uygun olup olmadığının tespit edilmesidir¹⁴. Bu verilerin normal dağılıma uygun olup olmadığını belirlemek için Shapiro - Wilk testi yapılmıştır. Verilerin normal dağılıma uygun olup olmadığını değerlendirebilmesi için Shapiro - Wilk testinin yanı sıra çarpıklık ve basıklık değerlerinin birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir¹⁵. Dağılımın, normal dağılımdan büyük ölçüde farklılık göstermemesi için çarpıklık ve basıklık değerlerinin (-1,96 ile +1,96) arasında olması gerekmektedir¹⁶. Bu verilere ait Shapiro - Wilk testinin sonucunu, çarpıklık ve basıklık değerlerini aşağıdaki Tablo 5'teki gibi göstermek mümkündür:

Tablo 5: Normal Dağılım Analizi Sonucu

	p	Static	Std. Error	Static / Std. Error
Skewness	-	0,469	0,354	1,32
Kurtosis	-	-0,290	0,695	-0,42
Shapiro - Wilk	0,358	-	-	$p > ,05$

14 İslamoğlu, A. H. ve Alınçık, Ü. 2013. Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri, İstanbul: Beta Basım, s. 260.

15 İslamoğlu, A. H. ve Alınçık, Ü. 2013. Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri, İstanbul: Beta Basım, s. 265.

16 Can, A. 2014. Spss İle Bilimsel Araştırma Sürecinde Nicel Veri Analizi, 3. Baskı, Ankara: Pegem Akademi, s. 85.

Tablo 5'te görüldüğü gibi, yapılan Shapiro - Wilk testi analizi sonucunda örnekleme ait değer ($p=0,358$); çarpıklık değeri (0,469) standart hatası (0,354) ve basıklık değeri (-,290) standart hatası (0,695) olarak tespit edilmiştir. Elde edilen veriler doğrultusunda çarpıklık ve basıklık değerlerinin (-1,96 ile +1,96) arasında olması ve ($p>0,05$) olarak tespit edilmesinden dolayı dağılım normal dağılımdan anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Bu yüzden elde edilen verilere parametrik testler olarak ifade edilen t testi, tek yönlü varyans analizi (One- Way ANOVA) yöntemi uygulanmıştır.

Çalışmamızda, muhasebe meslek mensuplarının mesleki faaliyetlerini yerine getirirken karşılaşılabilecekleri sorunlar; mesleki sorunlar, mükellefler ile ilgili sorunlar olmak üzere iki farklı alt boyut ve muhasebe meslek mensuplarının bağlı buldukları meslek odalarından beklentileri ise üçüncü alt boyut olarak dikkate alınmıştır. Bir önceki paragrafta güvenilirlikleri ve normalliği hesaplanan bu üç alt boyutun fark analizleri ise unvan, eğitim düzeyi ve mesleki deneyim süreleri açısından yapılmıştır.

Unvan ile muhasebe meslek mensuplarının yaşamış oldukları sorunları ve meslek odalarından beklentilerine yönelik yapılan analizlerde değişkenlerin ve ölçeklerin alt boyutları dikkate alınarak ortalama ve standart sapma değerleri hesaplanmıştır. Bu değerleri aşağıdaki Tablo 6'daki gibi göstermek mümkündür:

Unvan ile muhasebe meslek mensuplarının yaşamış oldukları sorunları ve meslek odalarından beklentilerine yönelik yapılan analizlerde değişkenlerin ve ölçeklerin alt boyutları dikkate alınarak ortalama ve standart sapma değerleri hesaplanmıştır. Bu değerleri aşağıdaki Tablo 6'daki gibi göstermek mümkündür:

Tablo 6: Muhasebe Meslek Mensuplarının Unvanlarına Göre Sorunları ve Beklentileri

Alt Boyutlar		Mesleki Sorunlar		Mükellef İle Sorunlar		Meslek Odasından Beklentiler	
Ünvan	N	\bar{X}	s.s.	\bar{X}	s.s.	\bar{X}	s.s.
Serbest Muhasebeci	9	2,45	0,44	2,06	0,67	1,46	0,37
Serbest Muhasebeci Mali Müşavir	36	2,09	0,50	2,00	0,61	1,72	0,51

Tablo 6'da görüldüğü gibi, Niğde Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odasına bağlı olarak mesleki faaliyetlerini yerine getiren muhasebe meslek mensuplarının sahip oldukları unvan bakımından ortalama ve standart sapma puanları arasında birtakım farklılıklar söz konusudur. Bu farklılıkların istatistiksel açıdan anlamlı olup olmadığını tespit edebilmek amacıyla t testi uygulanarak analizler tamamlanmıştır. Yapılan t testi sonuçlarını aşağıdaki Tablo 7'deki gibi göstermek mümkündür:

Tablo 7: Muhasebe Meslek Mensuplarının Ünvanlarına Göre Sorunları ve Beklentileri

	Mesleki Sorunlar		Mükellef İle Sorunlar		Meslek Odasından Beklentiler	
	t	p	t	p	t	p
Ünvan	1,957	0,057	0,239	0,812	-1,424	0,162

$p < 0,05$

Tablo 7’de görüldüğü gibi, yapılan t testinin analizleri sonucunda mesleki sorunlar alt boyutunda ($t=1,957$; $p=0,057$); mükellef ile sorunlar alt boyutunda ($t= 0,239$; $p=0,812$); meslek odasından beklentiler alt boyutunda ($t= -1,424$; $p=0,162$) olarak bulunmuştur. Elde edilen veriler doğrultusunda; Niğde Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odasına bağlı olarak mesleki faaliyetlerini yerine getiren muhasebe meslek mensuplarının üç alt boyut açısından da unvana göre

($p > 0,05$) olarak bulunmasından dolayı anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Bu yüzden H1, H2, H3 hipotezleri reddedilmiştir.

Eğitim düzeyleri ile muhasebe meslek mensuplarının yaşamış oldukları sorunları ve meslek odalarından beklentilerine yönelik yapılan analizlerde değişkenlerin ve ölççeklerin alt boyutları dikkate alınarak ortalama ve standart sapma değerleri hesaplanmıştır. Bu değerleri aşağıdaki Tablo 8’deki gibi göstermek mümkündür:

Tablo 8: Muhasebe Meslek Mensuplarının Eğitim Düzeylerine Göre Sorunları ve Beklentileri

Alt Boyutlar		Mesleki Sorunlar		Mükellef İle Sorunlar		Meslek Odasından Beklentiler	
Eğitim Düzeyi	N	\bar{X}	s.s.	\bar{X}	s.s.	\bar{X}	s.s.
Lise	4	3,45	0,34	3,78	0,72	4,37	0,45
Ön Lisans	3	3,87	0,91	4,67	0,32	4,38	0,41
Lisans	36	3,84	0,48	3,92	0,60	4,31	0,52
Yüksek Lisans	2	4,31	0,06	4,42	0,00	4,50	0,23

Tablo 8’de görüldüğü gibi, Niğde Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odasına bağlı olarak mesleki faaliyetlerini yerine getiren muhasebe meslek mensuplarının sahip oldukları eğitim düzeyleri bakımından ortalama ve standart sapma puanları arasında birtakım farklılıklar söz konusudur. Bu farklılıkların istatistiksel açıdan anlamlı olup olmadığını tespit edebilmek amacıyla t testi, Levene testi ve varyans analizi uygulanarak analizler tamamlanmıştır. Yapılan t testi, Levene testi ve varyans analizi sonuçlarını aşağıdaki Tablo 9’daki gibi göstermek mümkündür:

Tablo 9’da görüldüğü gibi, yapılan t testi, Levene testi ve varyans analizi, sonucunda mesleki sorunlar alt boyutunda (Levene $p= 0,135$) ve ($f= 1,403$; $p=0,256$); mükellef ile sorunlar alt boyutunda (Levene $p= 0,099$) ve ($f= 1,952$; $p=0,136$); meslek odasından beklentiler alt boyutunda (Levene $p= 0,785$) ve ($f= 0,116$; $p=0,950$) olarak bulunmuştur. Elde edilen veriler doğrultusunda; Niğde Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odasına bağlı olarak mesleki faaliyetlerini yerine getiren muhasebe meslek mensuplarının üç alt boyut açısından da eğitim düzeylerine göre ($p>0,05$) olarak bulunmasından dolayı varyansların homojen olduğu ve anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir¹⁷. Bu yüzden H4, H5, H6 hipotezleri reddedilmiştir.

Tablo 9: Muhasebe Meslek Mensuplarının Eğitim Durumlarına Göre Sorunları ve Beklentileri

	Mesleki Sorunlar			Mükellef İle Sorunlar			Meslek Odasından Beklentiler		
	Levene	Anova		Levene	Anova		Levene	Anova	
	p	f	p	p	f	p	p	f	p
Eğitim Düzeyi	0,135	1,403	0,256	0,099	1,952	0,136	0,785	0,116	0,950

$p<,05$

17 Kalaycı, Ş. 2014. Spss Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri, 6. Baskı, Ankara: Asil Yayın Dağıtım, s. 138.

Mesleki deneyim süreleri ile muhasebe meslek mensuplarının yaşamış oldukları sorunları ve meslek odalarından beklentilerine yönelik yapılan analizlerde değişkenlerin ve ölçüklerin alt boyutları dikkate alınarak ortalama ve standart sapma değerleri hesaplanmıştır. Bu değerleri aşağıdaki Tablo 10'daki gibi göstermek mümkündür:

Tablo 10: Muhasebe Meslek Mensuplarının Mesleki Deneyim Sürelerine Göre Sorunları ve Beklentileri

Alt Boyutlar		Mesleki Sorunlar		Mükellef İle Sorunlar		Meslek Odasından Beklentiler	
Mesleki Deneyim Süresi	N	\bar{X}	s.s.	\bar{X}	s.s.	\bar{X}	s.s.
1 - 5 yıl	8	4,07	0,35	4,48	0,40	4,50	0,33
6 - 10 yıl	11	3,80	0,66	3,76	0,61	4,31	0,38
11 - 15 yıl	13	3,72	0,42	3,81	0,62	4,05	0,64
16 yıl ve fazlası	13	3,81	0,51	4,02	0,60	4,51	0,40

Tablo 10'da görüldüğü gibi, Niğde Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odasına bağlı olarak mesleki faaliyetlerini yerine getiren muhasebe meslek mensuplarının sahip oldukları mesleki deneyim süreleri bakımından ortalama ve standart sapma puanları arasında birtakım farklılıklar söz konusudur. Bu farklılıkların istatistiksel açıdan anlamlı olup olmadığını tespit edebilmek amacıyla t testi, Levene testi ve varyans analizi uygulanarak analizler tamamlanmıştır. Yapılan t testi, Levene testi ve varyans analizi sonuçlarını aşağıdaki Tablo 11'deki gibi göstermek mümkündür:

Tablo 11: Muhasebe Meslek Mensuplarının Mesleki Deneyim Sürelerine Göre Sorunları ve Beklentileri

	Mesleki Sorunlar			Mükellef İle Sorunlar			Meslek Odasından Beklentiler		
	Levene	Anova		Levene	Anova		Levene	Anova	
	p	f	p	p	f	p	p	f	p
Mesleki Deneyim Süresi	0,242	1,213	0,317	0,201	2,865	0,048	0,130	2,526	0,071

p<,05

Tablo 11’de görüldüğü gibi, yapılan t testi, Levene testi ve varyans analizi sonucunda mesleki sorunlar alt boyutunda (Levene $p=0,242$) ve ($f=1,213$; $p=0,317$); mükellef ile sorunlar alt boyutunda (Levene $p=0,201$) ve ($f=2,865$; $p=0,048$); meslek odasından beklentiler alt boyutunda (Levene $p=0,130$) ve ($f=2,526$; $p=0,071$) olarak bulunmuştur. Elde edilen veriler doğrultusunda; Niğde Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odasına bağlı olarak mesleki faaliyetlerini yerine getiren muhasebe meslek mensuplarının üç alt boyut açısından da mesleki deneyim sürelerine göre Levene ($p>0,05$) olarak bulunmasından dolayı varyansların homojen olduğu tespit edilmiştir. Niğde Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odasına bağlı olarak mesleki faaliyetlerini yerine getiren muhasebe meslek mensuplarının mesleki sorunlar ve meslek odasından beklentiler alt boyutları açısından mesleki deneyim sürelerine göre ($p>0,05$) olarak bulunmasından dolayı anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Mükellef ile sorunlar alt boyutu mesleki deneyim sürelerine göre ($p<0,05$) olarak bulunmasından dolayı anlamlı farklılık göstermektedir. Varyans analizi sonucu tespit edilen farkın hangi mesleki deneyim süreleri arasında olduğunu belirlemek amacıyla çoklu karşılaştırma testlerinden olan ve örneklem sayısının eşitliğini gerektirmeyen Scheffe ve Bonferonni testleri yapılmıştır¹⁸. Yapılan Scheffe ve Bonferonni testleri sonuçlarında üç alt boyutun mesleki deneyim sürelerine göre anlamlı farklılık göstermediği ortaya çıkmıştır. Elde edilen veriler doğrultusunda Niğde Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odasına bağlı olarak

mesleki faaliyetlerini yerine getiren muhasebe meslek mensuplarının mesleki deneyim sürelerine mükellefler ile sorunlar alt boyutu anlamlı farklılık göstermiş, mesleki sorunlar ve meslek odasından beklentiler alt boyutları ise anlamlı farklılık göstermemiştir. Bu yüzden H7, H9 hipotezleri reddedilirken, H8 hipotezi kabul edilmiştir.

4. SONUÇ

3568 sayılı “Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu”nun yürürlüğe girmesi ile birlikte muhasebe mesleğini yerine getiren meslek mensupları yasal açıdan kendilerini daha güvende hissetmeye başlamıştır. Çünkü farklı meslek dallarında olduğu gibi muhasebe mesleğinin de yasal statüye sahip olması muhasebe mesleğinin mesleki düzeyde örgütlenmesinin hızlanmasına neden olmuştur. Mesleki örgütlenme ile birlikte muhasebe meslek odaları kurulmuştur. Bu tür mesleki örgütlenmelerin yanı sıra muhasebe meslek mensuplarının, işletmelerin vergilerini hesaplaması düşüncesi de varlığını devam ettirmektedir. Sadece işletmelerin vergilerinin hesaplanması değil işletmelerde alınabilecek kararlara ışık tutmayı sağlayacak verilerin sunulmasında da önemli bir paya sahip olan meslek mensupları bu görevlerini yerine getirirken bir takım sorunlarla karşılaşmaktadır¹⁹.

- i. Muhasebe meslek mensuplarının güncel sorunları,
- ii. Muhasebe meslek mensuplarının uygulamada karşılaştıkları yetersizlikler ile ilgili sorunlar,

18 Kayri, M. 2009. "Araştırmalarda Gruplar Arası Farkın Belirlenmesine Yönelik Çoklu Karşılaştırma (Post-Hoc) Teknikleri", Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, (19), 1, s.56.

19 Uzun, Ş. ve Güngör, Ş. 2004. "Muhasebecilerin Sorunları ve Beklentileri: Kayseri ve Nevşehir İlleri Uygulaması", Muhasebe ve Finansman Dergisi, (22), s. 100; Özulucan, A., Bengü, H. ve Özdemir F. S. 2010. "Muhasebe Meslek Mensuplarının Güncel Sorunları, Uygulamada Karşılaştıkları Yetersizlikler ve Meslek Odalarından Beklentilerinin Unvanları ve Mesleki Deneyim Süreleri Yönüyle İncelenmesi: Türkiye Geneline Bir Araştırma", Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi, (31): s. 44.

- iii. Muhasebe meslek mensuplarının Maliye Bakanlığı'ndan beklentileri ile ilgili sorunlar,
- iv. Muhasebe meslek mensuplarının meslek odasından beklentileri ile ilgili sorunlar,

Bir önceki paragrafta belirtilen sorunlar, çalışmamızda mesleki sorunlar ve mükellefler ile ilgili sorunlar olmak üzere iki farklı açıdan değerlendirilmiştir. Çalışma, Niğde Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odasına bağlı olarak mesleki faaliyetlerini yerine getiren muhasebe meslek mensuplarının mesleklerini icra ederken karşılaştıkları sorunlar, mükellefler ile sorunlar ve bu sorunlardan dolayı bağlı oldukları meslek odasından beklentileri ile demografik özellikler arasında anlamlı fark olup olmadığını incelemek amacıyla Niğde Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odasına bağlı olarak mesleki faaliyetlerini yerine getiren muhasebe meslek mensupları arasında yapılmıştır. Çalışmada 45 muhasebe meslek mensubuna ait veriler değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Bu veriler dikkate alınarak çeşitli analizler yapılmış ve aşağıda belirtilen sonuçlar elde edilmiştir.

Ankete katılanların demografik özelliklerine göre, Niğde Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odasına bağlı olarak mesleki faaliyetlerini yerine getiren muhasebe meslek mensuplarının % 80'i serbest muhasebeci mali müşavir, % 80'i lisans mezunu, % 28,9'u 11 – 15 yıl arasında mesleki deneyime sahiptir.

Niğde Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odasına bağlı olarak mesleki faaliyetlerini yerine getiren muhasebe meslek mensuplarından Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler, Serbest Muhasebecilere göre mesleki sorunlar ve mükellef ile sorunlar alt boyutlarında daha yüksek puan almışlardır. Serbest Muhasebeciler ise bağlı oldukları meslek odasından beklentiler alt boyutunda daha yüksek puana sahiptirler. Bu durum Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin hem mes-

leki boyutta hem de mükellefler ile daha fazla sorun yaşadığını göstermektedir. Serbest Muhasebecilerin ise meslek odasından beklentileri daha fazladır.

Niğde Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odasına bağlı olarak mesleki faaliyetlerini yerine getiren muhasebe meslek mensuplarının eğitim düzeylerine göre, mesleki alt boyutta ve meslek odasından beklentiler alt boyutunda yüksek lisans eğitimi almış meslek mensupları en yüksek puana sahiptir. Mükellef ile sorunlar alt boyutunda ise ön lisans eğitimi almış meslek mensupları en yüksek puana sahiptir. Bu durum yüksek lisans eğitimi almış meslek mensuplarının daha fazla mesleki sorun ile karşılaştığını ve bağlı oldukları meslek odasından beklentilerinin daha fazla olduğunu göstermektedir. Mükellef ile sorunlar alt boyutu incelendiğinde ise ön lisans eğitimi almış meslek mensuplarının mükelleflerle daha çok sorun yaşadığı tespit edilebilmektedir.

Mesleki deneyim sürelerine göre, Niğde Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odasına bağlı olarak mesleki faaliyetlerini yerine getiren muhasebe meslek mensuplarının üç alt boyut açısından da en yüksek puana sahip olan grubu 1 – 5 yıl arasında mesleki faaliyetlerini yerine getiren muhasebe meslek mensuplarıdır. Mesleki deneyim sürelerine göre, mesleki sorunlar ve meslek odasından beklentiler alt boyutlarında anlamlı farklılık olmadığı; mükellef ile sorunlar alt boyutunda ise anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiş ve farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek amacıyla çoklu karşılaştırma testlerinden Scheffe ve Bonferonni testleri yapılmıştır. Ancak, yapılan Scheffe ve Bonferonni testleri sonuçlarına göre hangi gruplar arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilememiştir.

Yapılan çalışma sonucunda, elde edilen veriler doğrultusunda Niğde Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odasına bağlı olarak mesleki faaliyetlerini yerine getiren muhasebe meslek men-

suplarının mesleki sorunlar, mükellef ile sorunlar, meslek odasından beklentiler alt boyutları açısından anlamlı farklılık tespit edilememiştir.

Bu veriler doğrultusunda, Niğde Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odasına bağlı olarak mesleki faaliyetlerini yerine getiren meslek mensupları da hem mesleki anlamda hem de mükelleflerle ilgili olarak bir takım sorunlar yaşamaktadırlar. Bu sorunlardan bazılarını aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür:

- i. Mevzuatın sık sık değişimi ile ilgili sorunlar,
- ii. Tek Düzen Muhasebe Sistemi'nin uygulanması ile ilgili sorunlar,
- iii. Prim ve vergi beyanı ve bu işlemlerin ödemeleri ile ilgili sorunlar,
- iv. Muhasebe paket programının kullanımı ile ilgili sorunlar,
- v. Kariyer ilerlemesi ile ilgili sorunlar,

- vi. Mükelleflerin muhasebe mesleğine yeteri kadar önem vermemeleri,
- vii. Mükelleflerin zamanında ve yeterli bilgi vermemeleri,
- viii. Mükelleflerden tahsil edilen ücretler ile ilgili sorunlar,
- ix. Mükelleflerin kanun dışı davranışlarda bulunma önerileri,

Bir önceki paragrafta belirtilen sorunların yanı sıra muhasebe meslek mensuplarının bağlı oldukları meslek odasından beklentileri; Sosyal Güvenlik Kurumu ile meslek mensupları arasında oluşan sorunların çözümüne yardımcı olmaları, mükelleflerden tahsil edilen ücretin tüm meslek mensupları arasında standart bir şekilde uygulanması, denetlenmesi ve tahsili konusunda yaptırım gücü yüksek düzenlemelerin getirilmesi olarak yer almaktadır.

KAYNAKÇA

- Biyan, Ö. 2012. “Muhasebe Meslek Mensuplarına Yönelik Bir Çalışma: Meslek Mensuplarının Demografik Durumları, Mesleki Sorunları ve Değerlendirilmesi”, *Sosyo Ekonomi Dergisi*, 2012 -1: 105 – 134.
- Can, A. 2014. *Spss İle Bilimsel Araştırma Sürecinde Nicel Veri Analizi*, 3. Baskı, Ankara: Pegem Akademi.
- Doğan, Z. ve Özulucan A. 2004. Serbest Muhasebeci, Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ve Yeminli Mali Müşavirin Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri, *TÜRMOB Yayınları* – 242.
- Gökgöz, A. ve Zeytin, M. 2012. “Muhasebe Meslek Mensuplarının Mesleki Faaliyetlerinde Karşılaştıkları Sorunlar ve Beklentileri: Bilecik ve Yalova İlleri Uygulaması ”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 17(1): 477 – 493.
- Güçlü, A. D. 2007. “Türkiye’de Muhasebe Mesleğinin Sorunları ve Çözüm Yolları”, *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi SBE, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Projesi*, Kahramanmaraş.
- İslamoğlu, A. H. ve Alnaçık, Ü. 2013. *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*, İstanbul: Beta Basım.
- Kalaycı, Ş. ve Tekşen, Ö. 2006. “Muhasebecilik Mesleğinde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri: Isparta İl Merkezi Uygulaması”, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Temmuz 2006, (31): 90 – 101.
- Kalaycı, Ş. 2014. *Spss Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*, 6. Baskı, Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Kayri, M. 2009. “Araştırmalarda Gruplar Arası Farkın Belirlenmesine Yönelik Çoklu Karşılaştırma (Post-Hoc) Teknikleri”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (19), 1: 51 - 64.
- Nakip, M. 2013. *Pazarlamada Araştırma Teknikleri ve SPSS Uygulamaları*, 3.Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Özulucan, A., Bengü, H. ve Özdemir F.S. 2010. “Muhasebe Meslek Mensuplarının Güncel Sorunları, Uygulamada Karşılaştıkları Yetersizlikler ve Meslek Odalarından Beklentilerinin Unvanları ve Mesleki Deneyim Süreleri Yönüyle İncelenmesi: Türkiye Geneline Bir Araştırma”, *Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi*, Mayıs 2010, (31): 41 – 64.
- Uzay, Ş. ve Güngör, Ş. 2004. “Muhasebecilerin Sorunları ve Beklentileri: Kayseri ve Nevşehir İlleri Uygulaması”, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Nisan 2004, (22): 94 – 104.
- Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu, Kanun No: 3568, 13 Haziran 1989 tarih ve 20194 sayılı Resmi Gazete.
- Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu, Kanun No: 5768, 26 Temmuz 2008 tarih ve 26948 sayılı Resmi Gazete.
- Tetik, N., Kınay, F. ve Ciğer, A. 2008. “Antalya İlindeki Muhasebe Meslek Mensuplarına Yönelik Durum Analizi ve Beklentilerini Saptamaya Dönük Bir Araştırma”, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Nisan 2008, (38): 70 – 79.

